

ressò mont-rogenc

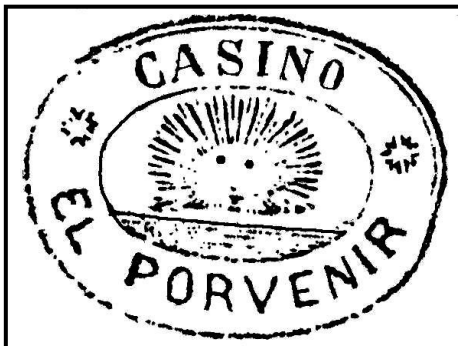
LA FESTA MAJOR EN DIARIS ANTICS (I UN GRAPAT DE CIRERES)

Martí Rom

03-02-2015

La notícia més antiga que he trobat correspon al “*Diario de Barcelona*” del 23 de setembre de 1851. La crònica sobre la Festa Major comença dient: “*Nos escriben de Montroig que en los días 7, 8 y 9 del corriente mes, en honor a San Miguel y de las santas Reliquias...*”. Saltant uns quants anys, el “*Diario de Tarragona*” del 17 de setembre de 1869, en una carta del corresponal del diari (no especifica el nom) a Montroig hi diu: “*Durante los días 7, 8 y 9 se ha celebrado... la fiesta mayor con bastante concurrencia y animación a pesar de no haber habido, como en otros años, ni la clásica dulzaina (la gralla), ni los correspondientes bailes... que constituyen la alegría de la gente menuda y el consumo de las tradicionales Cocas que al son del tamboril ofrecen los alegres y bulliciosos jóvenes en aras del afecto, de la amistad y del aprecio a las simpáticas morenas que alegran con la viveza de sus ojos azules y de la gallardía y sencillez de sus trajes... La sociedad titulada El Porvenir suplió con dos bailes muy concurridos el vacío que dejaron aquellas diversiones, improvisando en el del día 8 un vasto salón cubierto con toldo y rodeado de verde follaje, con profusión de luces y amenizado con la orquesta del acreditado Maestro Oliva de Reus, que dejó a todos los concurrentes muy satisfechos de los desvelos de la juventud en pro de la educación y de las buenas costumbres de este pueblo, que diez años atrás no contaba con elemento alguno para estas funciones, puesto que esa fruta poco menos que vedada, movería las lindas parejas al compás armonioso de las escogidas piezas que consumieron el tiempo hasta la madrugada del siguiente día. Finalizóse la fiesta con la romería a la Virgen de la Roca, sin que hubiese que lamentar ningún desmán ni acto por el cual tuvieran que intervenir las autoridades, que tan celosas se muestran por el orden público, como por el respeto debido a la propiedad que tan mal parada se hallaba en las situaciones pasadas...*”.

Un any abans hi havia hagut la “Gloriosa revolució de setembre” (1868), la que va encapçalar el general Prim, que va foragitar d’Espanya la reina Isabel II i va dur el curt regnat d’Amadeu de Saboya (1871-1873), i després la I República Espanyola (del febrer de 1873 al desembre de 1874).

Aquesta societat “El Porvenir”, que es cita a l’article, és la que es coneixerà popularment com “Casino de Baix”, el dels liberals i republicans del poble. A “l’Arxiu Històric de Tarragona” hi ha un reglament aprovat pel governador el 23 de març de 1863 i modificat en junta general el 16 de març de 1879. Per a més informació sobre aquesta societat podeu llegir els articles publicats al “Ressò mont-rogenc” del núm. 92 al 98.

Hem vist com en aquell article s'hi esmenta el *Ball de Coques*. També anirà sortint en algunes de les cròniques que veurem. Sabem que ja es ballava el 1816. Al “Ressò mont-roigenc” núm. 42 (3r trimestre de 1992, pàg. 4 a 7), s'esmenta que es va recuperar a la diada de la Mare de Déu de la Roca, a la tarda i a la plaça de l'Ermita... Es va “tornar a ballar el *Ball de Coques* després de 50 anys que no s'havia fet...”.

Aquell “*Diario de Tarragona*” també cita a “la orquesta del acreditado Maestro Oliva de Reus”. Deu ser Oliver Oliva Berga que fou professor de música, compositor i director de cor i orquestra. Amb la seva simfonia “*La Inauguración*” es va estrenar el Teatre Fortuny de Reus (16-11-1882). El diari de Reus “*Las Circunstancias*” (15-8-1891) informava que havia estat escollit com a professor del Conservatori del Gran Teatre del Liceu de Barcelona. A Reus hi té un carrer dedicat.

Fixeu-vos que a l'article anterior del “*Diario de Tarragona*” s'hi comenta que la Festa Major es feia dels dies 7 al 9 de setembre. En el llibre “*L'ermita de la Mare de Déu de la Roca, història d'un símbol (A partir d'un relat de Josep Savall Ferrando)*” de Glòria i Josep Maria Savall Solé, del Centre d'Estudis Mont-roigencs (Onada Edicions), 2014, a la pàg. 76, i referint-se a 1816, s'hi diu: “Reunides les autoritats municipal i eclesiàstica, acordaren traslladar processionalment la venerada imatge (de la Mare de Déu de la Roca) al Santuari, fixant la data 8 de setembre en què se celebrava la diada de Sant Miquel, encara que el dia d'aquest Sant sigui el 29. Era pel motiu que el dia 29 cada any s'atopaven en la recol·lecció de la verema...”. En una nota a peu de pàgina afegeix: “He sentit contar jo als vells de Mont-roig, la diada de la Festa major o sigui, de Sant Miquel, va ser canviada alguna vegada al dia 8, perquè es trobaven en el veremar la majoria dels anys”.

La següent informació que he trobat és del “*Diario de Reus*” del 31 d'agost de 1876: “*La fiesta mayor de Montroig empezará el día 7 del próximo mes. Habrá varios festejos, entre ellos un baile que se dará en el espacioso local conocido por el Fort, donde estuvo establecido el retén de voluntarios, durante la última guerra*”. El Fort era l'edifici a mig construir i que actualment és l'Església Nova del poble, iniciada el 1801 (quan el diari es refereix a l'última guerra està parlant de la Tercera Guerra carlina, 1872-1876).

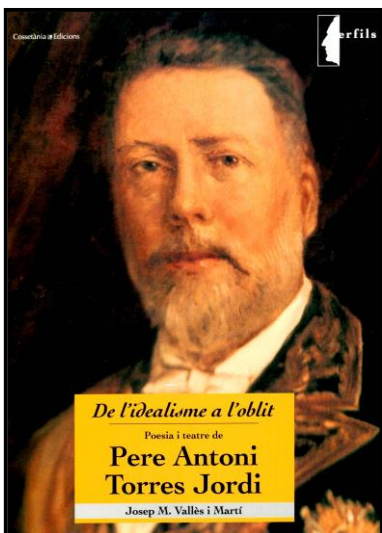
Per cert, sabem on van posar la primera pedra del que seria l'Església Nova pel llibre “Josep Savall Ferrando i una història de Mont-roig” de Glòria i Josep Maria Savall Solé del Centre d'Estudis Mont-roigencs (2009), a la pàg. 84, s'hi explica que “*tal pedra està posada a la cantonada a ma esquerra de cara a la fàbrica, ó sigui la cantonada de davant la farmàcia del Sr. Pere Escoda...*”. En el llibre “*Guspines (de la història de Mont-roig)*” de Francesc Rom Serra i Martí Rom, de l'Associació de Veïns Muntanya Roja” (Edicions Marré, 2010), a la pàg. 35, quan es citen els farmacèutics que hi havia a Mont-roig a inicis del segle XX, s'hi diu que Pere Escoda Casador tenia la botiga “*a la costa del Calandín, baixant a l'esquerra on abans hi havia la seva botiga de carn*”. Sovint gràcies a comentaris dispersos, fins i tot a notes a peu de pàgina, s'aconsegueix configurar (exactament) una determinada i valuosa informació.

D'aquell any 1876 citat abans, el “*Diario de Tarragona*” del 31 d'agost esmentava que el “*celebre prestigador don Fructuoso Canonge que pasa a Montbrió, su país natal con motivo de los días de la fiesta mayor, y luego irá a las de Cambrils y Montroig... al objeto de dar varias funciones de magia negra...*”. Fructuós Canonge Francesch

(Montbrió, 1924 – Barcelona, 1890) fou un famós mag, també conegut com el “Merlí català”. L’Ajuntament de Montbrió va editar (2008) el llibre “Fructuós Canonge i Francesch, d’enllustrador a prestidigitador” escrit pel rector del poble, Josep Ollé Gibert.

També del mateix 1876 és la notícia curta que es publica a “La Opinión” (“Diario Político y de Avisos y Noticias”), de Tarragona, el 25 d’agost: “La fiesta mayor de Montroig que todos los años se celebra el día 7 del próximo setiembre, promete en el actual ser tan animada como concurrida”. En l’edició del dia 30 d’agost hi afegia: “... La circunstancia de ser Montroig uno de los mejores pueblos de la provincia, enclavado en una comarca tan rica como extensa, y de reunir las mayores comodidades para los forasteros que la visitan, da lugar a que sea frecuentado por gran número de personas de toda la provincia”.

En el mateix diari del 17 de setembre s’hi publica una més amplia informació firmada per “El corresponsal” (de l’11 de setembre): “... En extremo animadas han sido las fiestas y la concurrencia de forasteros extraordinaria, recordándonos los mejores tiempos para esta población... Entre las personas que hemos tenido ocasión de abrazar, se cuenta nuestro estimado amigo don Pedro Antonio Torres... El casino El Porvenir y una sociedad de jóvenes de esta villa que ha dado bailes en el espacioso local de El Fort han competido en proporcionarnos agradables noches... no solamente han sido muy concurridos, si no que han tenido la suerte de verse más animados que de costumbre con la presencia de bellas y elegantes forasteras. Dicho sea esto sin menoscabo de las cualidades que adornan a las hijas de esta villa que de antiguo compiten en belleza y amabilidad con las de toda la comarca... ”.

Pere Antoni Torres i Jordi (Tarragona, 1843 – l’Espluga de Francolí, 1901), fill de Pere Anton Torres Palau i Engràcia Jordi Munté (de cal Jordi, de Mont-roig), fou un important polític liberal i un notable autor teatral; d’ell és “La Verge de la Roca”, estrenada al Teatre Romea de Barcelona el 2 de desembre de 1873. Podeu trobar informació als “**Ressò mont-roigenc**” núm. 80 pàg. 21, 94 p. 8, i 104 p. 23.

Aquell mateix diari, “La Opinión”, dos anys després, el 24 d’agost de 1878, comentava que la Festa Major es faria el 7 de setembre: “... Las funciones religiosas se celebrarán con la suntuosidad de costumbre, misa cantada a toda orquesta, panegírico del Santo por uno de los distinguidos oradores sagrados de la diócesis y procesión que promete ser, este año, más lucida que en los anteriores. Está contratado un magnífico entoldado al acreditado adornista de Villafranca del Panadés don Juan Casas, varias danzas populares que se están ensayando... los Xiquets de Valls una de cuyas collas está ya en ajuste y aún se hablaba estos últimos días de encargar a un conocido pirotécnico, un ramillete de fuegos artificiales, para complemento de la fiesta. En el Casino se darán también bailes de sociedad los dos días que duran las fiestas y el histórico y popular baile de las cocas que promete ser más animado que en años anteriores, por las numerosas simpatías que tienen en la población los actuales administradores del

Santísimo Sacramento a cuyo cargo corre la organización de dicho baile y por fin unas cuantas parejas de grallus (deu ser grallers) y tamboriles, sin las cuales no se comprende la fiesta en este país. Anímense pues los que estén desocupados y cuenten con alguna relación con Montroig... no les ha de faltar buena mesa, mucha alegría y mejor ocasión de bailar”.

Dos anys després, el 1880, la Festa Major ja es va fer per Sant Miquel. Explicava el “Diario de Tarragona” del 25 de setembre: *“El miércoles próximo, día 29, celebran los vecinos de Montroig su fiesta mayor... En materia de bailes habrá tres públicos en el local llamado del Fort, convenientemente arreglado al efecto por medio de un rico entoldado y en cada uno de los dos casinos que existen en la población se dará el suyo... Las funciones religiosas revestirán toda la solemnidad apetecible... No hay para que decir que habrá las indispensables dulzainas y demás elementos propios de las fiestas mayores...”.*

Tortosa, del 28 de setembre de 1894, citant al “Diario de Reus”, s’hi diu que la Festa Major es farà els dies 29 i 30: *“... Han sido contratadas dos orquestas de esta ciudad (de Reus), la compañía dramática La Reusense y la sección coral del Centro de Riudoms, con la banda de la misma”.*

Del 1901 he trobat una extensa crònica feta al “Diario del Comercio” (“Organo del Partido Liberal Dinástico”), de Tarragona. El dia 8 d’octubre publica un article, enviat des de Mont-roig, que comença dient (en un català prenormatiu): *“En aquesta pintoresca vila las festas han resultat de lo més lluhit... no s’ poden queixar enguany, ja que ho han tingut tot be: bones cullitas, tant de vi com d’olivas, y bones festas y bons dias de sol. La vrema ha sigut esplendenta y l’ vi ha sigut dels graus més extrems... Los dos casinos d’aquesta han sigut ben concorreguts y han donat lluhits balls d’orquesta... Malgrat que las nostras ideas estan un poch atrassadas en aqueix poble, també se veurehi jo un esperit de llibertat altament simpátich y una catalanisació assombrosa...”.*

En unes poques línies hi ha prou informació. Voldria remarcar que diu que la verema ha estat esplèndida. Era l’any 1901. Sabem, per la publicació “Datos para un avance sobre la viticultura de la provincia de Tarragona”, editada per la “Escuela de viticultura y enología de Reus” (1915), que la fil·loxera arriba a Mont-roig el 1896. Són tan sols cinc anys després. Fent una ullada a aquest estudi veiem que a la majoria de pobles del Camp de Tarragona la incidència de la fil·loxera ha estat molt important. A la pregunta, de l’enquesta que es va fer, de *“restos que quedan del viñedo antiguo”* hi predomina

Són anys de canvis. Com publicàvem al “Ressò mont-roigenc” (núm. 131), a la pàg. 40, el 1881 fou la primera vegada que es va fer la Fira “*el primer sábado y los días siguientes del mes de agosto...*”; deia el diari “*La Opinión*” del 28 de juliol. També s’esmentava que darrerament no es celebrava però que, molts anys enrere, la Fira es feia el 18 de juliol, per Santa Marina.

Al diari “*La Verdad*” (“*Diario Político de Noticias e Intereses generales*”), de

“ninguno” o “todo se perdió”. En el cas de Mont-roig s’hi diu que queda: “muy pequeña parte de las variedades Granatja n. y Planta b. Plantadas regularmente a una distancia de 1,60 metros, y a las que se ha dado una poda más bien larga que corta”.

Continua aquell “Diario del Comercio”: “...Varen ferse ‘ls tipichs balls de cocas a la plassa del Fort, aixís anomenada la moderna Iglesia que está encare per acabar... lo que ha motivat, segurament, una corranda que apunto per si algun folklorista la volgués recullir: “A Tarragona fan un port, / á Reus fan un canal, / y á Montroig fan una esglesia que no la acabarán may”. Además varen ferse las tradicionales professons de S. Miquel, lo que ha portat aquí bon pamet de forasters, entre ‘ls que varem tenir lo gust de saludar al distingit poeta D. Alfons Maseres, que ha fet un viatge per Tarragona y sa comarca...”. Acaba la crònica: “En lo dia de la present sembla que ‘l temps vulga cambiar de to, lo que no esperan los pagesos, puig la lluna es alta, y ab lo temps calorós que fa tenim per raras del temps aqueixes jugades dels núvols que ‘ns fan cambiar l’humor y la cara”.

El “distingit poeta” Alfons Maseres (Sant Jaume dels Domenys, 1884 – Tolosa de Llenguadoc, 1939) tenia les seves arrels a Mont-roig. El seu avi era Miquel Maseres Gassó, metge, casat amb Francesca Ribera Gil (mestre, nascuda a Ulldecona); van tenir, entre d’altres a Maria Elena Maseres Ribera (Vila-seca, 1853 – Maó, 1905), “La primera dona que va obtenir la llicenciatura en medecina a l’Estat espanyol...”, tal com s’enunciava en un article d’Anton Ramon Martí publicat al “**Ressò mont-roigenc**” núm. 126, pg. 12. Picasso va fer un retrat al carbó del “distingit poeta” (1898 o 1899), quan aquest començava a anar a les tertúlies artístiques del famós bar de Barcelona els Quatre Gats. Hi ha un llibre dedicat a la seva obra: “*Alfons Maseras: intel·lectual d’acció i literat*” de Montserrat Corretger, editat per Curial Edicions Catalanes i Publicacions de l’Abadia de Montserrat (1995).

El “distingit poeta” Alfons Maseres (Sant Jaume dels Domenys, 1884 – Tolosa de Llenguadoc, 1939) tenia les seves arrels a Mont-roig. El seu avi era Miquel Maseres Gassó, metge, casat amb Francesca Ribera Gil (mestre, nascuda a Ulldecona); van tenir, entre d’altres a Maria Elena Maseres Ribera (Vila-seca, 1853 – Maó, 1905), “La primera dona que va obtenir la llicenciatura en medecina a l’Estat espanyol...”, tal com s’enunciava en un article d’Anton Ramon Martí publicat al “**Ressò mont-roigenc**” núm. 126, pg. 12. Picasso va fer un retrat al carbó del “distingit poeta” (1898 o 1899), quan aquest començava a anar a les tertúlies artístiques del famós bar de Barcelona els Quatre Gats. Hi ha un llibre dedicat a la seva obra: “*Alfons Maseras: intel·lectual d’acció i literat*” de Montserrat Corretger, editat per Curial Edicions Catalanes i Publicacions de l’Abadia de Montserrat (1995).

Sobre el seu avi, Miquel Maseres Gassó, tenim referències en el llibre “*Guspines (de la història de Mont-roig)*”. A la pàg. 70 se’l cita com un dels homes importants del “Casino de Baix”. Més endavant, a la pàg. 72, s’explica que, a cavall dels segles XIX i XX, “hi havia a la plaça del Mercat en un pis de la casa d’en Maseres, un petit casinet (plaça Mossèn Gaietà Ivern núm. 6). He sentit explicar que també s’hi celebraven balls de Carnaval. Penso que deuria ser com a conseqüència d’alguna dissidència del Partit Liberal...”. A la pàg. 73, s’hi diu que “del 1912 al 1915 s’obrí una altra societat amb membres procedents del Casino “*El Porvenir Democrático*”. Era la Societat Recreativa “*La Agrícola*”, s’allotjà al pis de la casa de la Mundeta Maseres (plaça Mossèn Gaietà Ivern núm. 6)...”.

Finalment reproduïxo “*La Vanguardia*” del 30 de setembre de 1927, on s’hi descriuen diversos fets sobre Mont-roig, entre els quals els actes de la Festa Major: “*Día 29. Por la mañana, misa cantada, con la asistencia de las autoridades, y en la que predicará el elocuente orador reverendo don Jaime Fortuny, de la Parroquia de la Purísima Sangre de Reus. Debut de la orquestina local en el “Casino Porvenir” y concierto por la banda Montrogense en el “Casino Legitimista”. Por la tarde, solemne procesión, en la que*

tomarán parte, además de la Corporación municipal los ejercitantes de esta población. A las cuatro concierto por la orquestina local en el “Legitimista” y grandes atracciones en el “Porvenir”. Por la noche, baile. Día 30. Oficio de las sagradas Reliquias; concierto vermouth por el cuarteto “Los Artísticos” de Falset, en el “Legitimista”. Por la tarde y noche, atracciones en los dos Casinos. Día 1 de octubre. Por la mañana misa solemne en el ermitorio de Nuestra Señora de la Roca, Por la tarde, baile en los dos Centros y por la noche, cine...”.

Aquesta societat “*Centro Legitimista*” era la coneguda com “*Casino de Dalí*”, dels carlins. Escrivia Baptista Nogués a “**Ressò mont-roigenc**”, núm. 34, pàg. 12, que la societat dita “*Centre Montroigense*”, que estava situada al carrer d’Amunt en els actuals núm. 6 i 8, a cal Blai, cap al 1880 era de caire carlí. En el llibre “*Itineraris per la sociabilitat meridional catalana*” de Pere Solà Gussinyer (Diputació de Tarragona, 1997), pàg. 289, s’hi esmenta que la data de constitució fou el 1888. També diu que el “*Centre Legitimista*” era del 1892. Per a més informació sobre aquesta societat podeu llegir els articles publicats al “**Ressò mont-roigenc**” del núm. 100 al 105.

L’objectiu d’aquest article era el de repassar els fets de la Festa Major. Però m’ha passat com quan intentes agafar unes cireres d’un cistell, te’n surten d’altres. Aquestes anotacions complementàries ens poden ajudar a anar omplint la (micro) història de Mont-roig.